

Anti-Pestprotocol

obs Herman Gorter

Inhoudsopgave

1. Algemene informatie te geven over het begrip pesten

- 1.1 Doel van dit protocol
- 1.2 Inleiding
- 1.3 Wat is pesten?
- 1.4 Wat zijn de verschillende vormen van pesten
- 1.5 Wat is cyberpesten?

2. Algemene informatie te geven over de gevolgen van pestgedrag

- 2.1 Het groepsproces
- 2.2 Signalen die kunnen duiden op pesten

3. De inzet van de school m.b.t. het voorkomen van pestgedrag beschrijven

- 3.1 Preventieve maatregelen op de Herman Gorterschool
- 3.2 Trainen van sociale vaardigheden

4. Te komen tot algemene afspraken binnen de school m.b.t. het bestrijden van pestgedrag

- 4.1 Schoolondersteuning voor de betrokken partijen
- 4.2 Stappenplan pesten

1. Algemene informatie over het begrip pesten

1.1 Doel van dit protocol

Dit stuk heeft de bedoeling

- algemene informatie te geven over het begrip pesten
- algemene informatie te geven over de gevolgen van pestgedrag
- de inzet van de school m.b.t. het voorkomen van pestgedrag beschrijven
- te komen tot algemene afspraken binnen de school m.b.t. het bestrijden van pestgedrag

1.2 Inleiding

Pesten is een groot probleem. **1 op de 6 kinderen op de basisschool** zijn slachtoffer van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk zowel voor slachtoffer als pester. De omvang en zwaarte van het probleem kan leiden tot een aanpak. Bij een aanpak wordt samen gewerkt door alle opvoeders en in het bijzonder door de ouders en de leerkrachten.

De school wil daarom een beleid ontwikkelen, dat het pestprobleem een halt toeroept, en wel op zo'n manier dat alle geledingen op één lijn komen en elkaar steunen. **Samenwerking is van doorslaggevende betekenis voor een succesvolle aanpak.**

Ook situaties waarbij het pesten niet direct in het schoolgebouw of tijdens de schooltijden plaatsvindt, vallen onder de verantwoordelijkheid van de school, zoals op weg van en naar gym. Zo is ook het cyberpesten na schooltijd een probleem. Daarom zet de school in op het geven van voorlichting door mee te doen aan het project mediamaster in de groepen 7 en 8. In de methode voor sociaal emotioneel leren en in de burgerschapslessen van “Kwink” is er aandacht voor cyberpesten voor zowel de onderbouw, middenbouw als bovenbouw.

1.3 Wat is pesten?

Pesten is niet eenvoudig te onderscheiden van een gewone ruzie of onschuldig plagen. Als beide partijen even sterk zijn en als er geen intentie is om de ander te beschadigen wordt dit gezien als plagen. Een conflict tussen partijen over een bepaalde zaak noemen we ruzie. Als een ruzie uitgepraat is kunnen de voormalige ruziemakers vaak weer samen door één deur. Door bovengenoemde voorbeelden zal de sociale weerbaarheid van een kind vergroot worden. Bij pesten is er meer aan de hand. Er is een duidelijke *slachtofferrol* en een *daderrol*. Het gaat bij pesten om een combinatie van:

- **Machtsverschil:** de gepeste is jonger, kleiner, minder sterk, minder machtig of staat tegenover een meerderheid;
- **Schade:** er ontstaat lichamelijke, materiële en/of geestelijke schade;
- **Langdurig:** het pesten houdt niet na één keer op, maar gaat lange tijd door;
- **Herhaald:** het gaat vaak om dezelfde pester(s) die het op één slachtoffer gemunt heeft/ hebben;
- **Opzet:** de pester weet meestal heel goed dat het om pesten gaat, maar gaat er (zoveel mogelijk buiten het zicht van de leraren en de leiding) bewust mee door.

Gepest worden is zeer slecht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en kan leiden tot trauma's. Pesten zorgt ervoor dat de kans 400% groter is om terecht te komen in de criminaliteit. Bij ernstige en langdurige gevallen van pesten is er in feite sprake van 'herhaald geweld'.

1.4 Wat zijn verschillende vormen van pesten?

Pesten heeft niet alleen duidelijke kenmerken, maar ook verschillende vormen;

- **Fysiek geweld:** schoppen, slaan, spugen, duwen, trekken, laten struikelen, krabben, bijten, haren trekken;
- **Verbaal geweld:** schelden, dreigen, bijnamen geven, belachelijk maken, vernederen, chanteren, roddelen;
- **Intimidatie:** stalken, opwachten, de weg versperren, dwingen om bezit af te geven, dwingen tot het verrichten van handelingen, kleineren, alle inbreng als waardeloos bestempelen;
- **Isolatie:** uitsluiten, doodzwijgen, negeren;
- **Stelen of vernielen van spullen:** afpakken of beschadigen van spullen;
- Soms zelf aanzetten tot **zelfdoding**;
- **Cyberpesten:** in verschillende vormen (zie 1.5).

1.5 Wat is cyberpesten?

Digitaal pesten is ook een vorm van pesten. Cyberpesten gebeurt vaak buiten de school. Het ruziën en pesten gaat op school soms door. Het pesten heeft effect op het schoolklimaat en op de (individuele) leerresultaten. Het is een groeiend probleem!

Er zijn verschillende vormen van cyberpesten o.a. de volgende voorbeelden komen we tegen in het basisonderwijs:

- **(anonieme) berichten versturen;** via allerlei sociale media (schelden, roddelen, bedreigen)
- **foto's op internet plaatsen;** van mobieltjes en webcam op allerlei sociale media
- **privégegevens op een site plaatsen;** wachtwoorden stelen en misbruiken

Digitaal pesten (foto's, teksten of video's via bijvoorbeeld WhatsApp, Instagram of Snapchat) van leerlingen is in 2021 gestegen van 20 procent in 2018 naar 22 procent in 2021. Bron Nederlands Jeugdinstituut

De effecten van cyberpesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten, het is daarom belangrijk dat de gevaren, die internet en sociale media met zich mee kunnen brengen, besproken worden met de kinderen.

Het is belangrijk dat ouders dit onderwerp ook regelmatig bespreken met hun kind(eren). Dit protocol stuurt aan op een integrale aanpak in samenwerking met de ouders. Daarom houden leerkrachten ouders op de hoogte van de projecten rondom mediawijsheid. Leerkrachten melden ook bij ouders als in de klas onrust ontstaat door cyberpesten. Gevraagd wordt dan aan de ouders om het sociale mediagebruik van de kinderen te controleren (in de gaten te houden).

2. Meer specifieke informatie over pestgedrag

2.1 Het groepsproces.

Pesten kan alleen begrepen worden als groepsproces. Bij pesten zien we verschillende rollen. De bekendste rollen zijn die van pester en slachtoffer. Minder bekend zijn de rollen die de omstanders innemen. Deze omstanders hebben vaak zonder dat zij het zich bewust zijn, heel veel invloed op het pesten. De groep betrokkenen bestaat uit:

- **De gepeste:** slachtoffer;
- **De pester:** neemt het initiatief, wisselt wel eens van rol met meeloper;
- **De meelopers:** doen mee met het pesten en zitten vaak in dezelfde populaire groep als de pester;
- **De zwijgers:** door te zwijgen stem je toe dat er gepest wordt en tolereer je pestgedrag;
- **De helpers:** deze verdedigen de slachtoffers, hun gedrag is er op gericht om relaties goed te houden. Ze hebben veel inlevingsvermogen en vinden i.t.t. de pester affectie belangrijker dan status.

2.2 Signalen die kunnen duiden op pesten.

Slachtoffers van pesten zijn vaak een beetje anders dan de anderen. Een handicap, stotteren, moeilijk leren maar ook schuw zijn, angstige kinderen of kinderen die passief reageren zijn veel voorkomende slachtoffers van pestgedrag. Maar ook een driftig kind kan uitgroeien tot dader/slachtoffer of kinderen die zelf slachtoffer zijn (geweest) van pestgedrag. **Slachtoffers zijn meestal noch populair, noch geliefd.**

Mogelijke signalen van pesten:

- vaak alleen staan in de pauze
- tijdens de pauze bij de pleinwacht gaan staan
- een spel is “toevallig” steeds net begonnen als hij/ zij erbij komt
- vaak alleen met jongere kinderen spelen
- niet naar buiten willen op school
- zuchten, piepen en steunen van andere kinderen, als het betreffende kind een idee oppert, dat wel geaccepteerd zou worden indien een ander kind dat idee aangedragen zou hebben
- indien andere kinderen alles maar stom vinden van het betreffende kind, over hem of haar roddelen, negatief reageren om zijn of haar fouten
- het kind niet meer naar school wil, of geeft aan zich ziek te voelen
- het kind prikkelbaar is
- zich opsluit in huis
- nooit uitgenodigd wordt op partijtjes van klasgenoten
- treuzelen met naar huis gaan
- zelf een blessures scheppen om niet naar school te hoeven

- niet willen/kunnen slapen, bedplassen, nachtmerries of onrustig slapen
- dalende resultaten op school
- bepaalde kleding niet meer willen dragen
- verjaardag niet meer willen vieren
- regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuis komen

Indien er sprake is van één of meer signalen *kan* het kind gepest worden. Het is belangrijk er dan achter te komen of de vermoedens kloppen, of dat er iets anders aan de hand is. Ook bij ontkenning is het goed om tegen het kind te zeggen, dat hij of zij altijd welkom is, indien er problemen zijn. **65% van de kinderen vertelt het niet thuis.**

Pesters zijn meestal gewoon gezonde kinderen, zij willen graag wat elk kind wil; een hoge sociale status en geliefd zijn. Het pestgedrag is een manier om die status te bereiken. Deze status vinden zij belangrijker dan affectie. Pesters zijn vaak populair, maar niet altijd geliefd. De pester heeft vaak een bovengemiddeld begrip van wat mensen denken of voelen en weet goed waar de zwakke plekken van kinderen liggen. Hij of zij heeft een geweten en kent het gevoel van goed en kwaad, maar overtuigt zich ervan dat pestgedrag gerechtvaardigd is. Pesters leggen vaak de verantwoordelijkheid bij een ander, bagatelliseren of schieten snel in de verdediging.

Mogelijke (dieper liggende) oorzaken van pestgedrag:

- Een problematische thuissituatie
- Gevoelde anonimiteit; voelt zich verloren
- Het moeten spelen van een niet-passende rol
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school of thuis; autoritair leiderschap
- Een gevoel van incompetentie; slechte resultaten of een laag niveau
- Een zwak gevoel voor autonomie; onzelfstandig of onverantwoordelijk

3. De inzet van de school m.b.t. het voorkomen van pestgedrag beschrijven

3.1 Preventieve maatregelen op de Herman Gorterschool

Op onze school werken we preventief aan pestgedrag door structureel aandacht te geven aan de sociaal emotionele ontwikkeling van onze leerlingen. Dit doen wij middels de methode “**Kwink**”. De basis voor een veilige leeromgeving wordt gelegd in goed klassenmanagement en een consequente uniforme gedragsaanpak, door aandacht te schenken aan de groepsvorming, door middel van groepsvormende activiteiten en door het opstellen van afspraken en omgangsregels elk jaar weer in de eerste weken van het schooljaar samen met de kinderen in de klas.

Ook hebben we als school 3 gouden schoolregels:

**IEDEREEN MAG ERBIJ HOREN
WIJ LEREN SAMEN MET PLEZIER
JE MAG TROTS ZIJN OP JEZELF**

Daarnaast hanteren we ook een aantal vaste afspraken (pbs light) buiten de klas:

We zijn op tijd. 8.30 uur begint de les.

We houden toilet en gang (hal) netjes.

We lopen stil en rechts naar buiten en naar binnen.

We spelen op het plein volgens de afspraken in de vakken.

Het pesten binnen een organisatie valt niet volledig uit te sluiten, maar we zetten ons als team er volledig voor in om er samen voor te zorgen dat het niet tot langdurig pesten of 'herhaald geweld' komt.

De leerkracht heeft een voorbeeldfunctie. De basishouding van de leerkrachten is het aanvaarden van alle leerlingen. Op school wordt voldoende aandacht besteed aan het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Positief en gewenst gedrag staat bij ons centraal. Dit doen wij door gewenst gedrag te benoemen en ongewenst gedrag bij te sturen, door het maken van duidelijke afspraken en regels en via gerichte feedback.

3.2 Trainen van sociale vaardigheden

De stopmethode:

Je kunt beginnend pesten snel signaleren en in een vroeg stadium stoppen.

Dat vraagt van alle leerlingen dat ze leren tijdig 'Nee' en/of 'Stop' te zeggen en de geweldloze bemiddeling van anderen inroepen als het pesten niet stopt.

Het vraagt van **'pesters'** en de **'meelopers'** dat ze leren het 'Nee' en 'Stop' van een ander te respecteren en ook werkelijk stoppen.

Het vraagt van de **'omstanders'** dat ze leren tijdig en zonder geweld tussen beiden te komen door de **'dader'** aan te spreken of de hulp van volwassenen in te schakelen.

Het vraagt van de volwassenen dat ze pesten en de hulpvraag van leerlingen en ouders serieus nemen.

Want: niet de **'dader'** of de **'omstanders'** bepalen wat je hindert, angstig maakt of pijn doet. Dat bepaal je als **'slachtoffer'** zelf.

In de groep traint de leerkracht wekelijks de sociale vaardigheden m.b.v. de methode Kwink. Het eenmalig afspreken van gedragsregels of een anti-pestprotocol is niet voldoende. Het gaat ook om het trainen van sociale vaardigheden en het leren conflicten zonder geweld op te lossen. Het werken daaraan vormt een onderdeel van de begeleiding in alle lessen. En het vraagt in school voortdurende aandacht van allen. Stop zeggen als je het vervelend vindt en stoppen als je stop hoort. Ook wordt er binnen deze methode veel gewerkt aan "emotietaal". Als kinderen kunnen vertellen hoe zij zich voelen, zich beter kunnen uitdrukken, ontstaat er minder frustratie en ook meer begrip voor elkaar.

De volgende sociale vaardigheden worden getraind:

- *Besef van jezelf. Besef van een ander;*

Met andere delen wat je bezig houdt, zowel positieve als negatieve ervaringen. Plezier maken met anderen. Jezelf kenbaar maken in het gezelschap van anderen.

- *Relaties hanteren;*

De ander op een positieve manier benaderen en zorg dragen voor anderen. Samen met anderen iets tot stand brengen.

- *Een keuze maken;*

De manier waarop je kiest en beslist en/of je eigen keuzes kunt maken.

- *Zelfmanagement;*

Omgaan met weerstand van anderen en voor jezelf zorgen.

Op een goede manier omgaan met een verschil van mening, belangentegenstelling of een conflict oplossen.

4. Te komen tot algemene afspraken binnen de school m.b.t. het bestrijden van pestgedrag

4.1 Schoolondersteuning voor de betrokken partijen

Het stappenplan geeft weer hoe de school omgaat met de verschillende betrokkenen binnen een peestsituatie. Hieronder volgt een opsomming van de mogelijkheden waarmee de school de verschillende partijen die een rol spelen in een peestsituatie kan ondersteunen.

Steun bieden aan het kind dat gepest wordt; Naar het kind luisteren en zijn probleem serieus nemen. Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen. Samen met het kind werken aan oplossingen, zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden. Zorgen voor vervolg gesprekken.

Steun bieden aan het kind dat zelf pest; Met het kind bespreken wat het pesten voor een ander betekent. Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen. Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden. Zorgen dat het kind zich veilig voelt; uitleggen wat jij als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen. Stel grenzen en verbind daar consequenties aan. Zorgen voor vervolg gesprekken.

De ouders van het gepeste kind en van het pestende kind steunen; Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen. Ouders op de hoogte houden van peestsituaties. Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt. In samenwerking met school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie. Als het nodig is voor ouders, doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

De middengroep (de rest van de groep) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem; Met de kinderen praten over pesten en hun eigen rol daarin. Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan

die oplossingen. Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

De algemene verantwoordelijkheid van de school; de school zorgt dat de directie, de leerkrachten en het ondersteunend personeel voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school. De school neemt stelling tegen pesten. De school werkt aan een goed beleid rond pesten en veiligheid van leerlingen, waar de hele school bij betrokken is.

4.2 Stappenplan pesten

Stappenplan pestgedrag

Bij een pest- situatie gaan we uit van de volgende stappen

1. Het gepeste kind probeert het zelf op te lossen
stap a: voorbeeld: zeg: hou op, dit vind ik niet leuk
stap b: voorbeeld: zeg: hou op, heb je me niet gehoord?
stap c: voorbeeld: zeg: als je niet ophoudt ga ik naar de meester of juf (of naar mijn vader of moeder)

geen oplossing

2. Het gepeste kind, de ouder/verzorger of een ander die het signaleert neemt contact op met de groepsleerkracht. De groepsleerkracht onderzoekt hoe het precies zit. Misschien ligt het anders. De situatie wordt in beeld gebracht.
3. De ouders van de pester en het gepeste kind worden op de hoogte gesteld
4. De peestsituatie wordt in de groep van het gepeste kind besproken als het nog nodig is na de gesprekken tussen de pester en het gepeste kind.
De leerkracht van het kind kan het voorval ook inbrengen in het paralleloverleg om samen met de collega's naar een oplossing te zoeken. Voor de pester, maar ook voor het gepeste kind kan een handelingsplan worden opgesteld.
Eventueel kan een sociogram worden afgenomen.
5. De leerkracht neemt contact op met de *anti-pestcoördinator* van de school.
6. De anti-pest coördinator coördineert de documentatie van de peestsituaties in de actiejournaals van de betrokken leerlingen.
7. De leerkracht schakelt begeleiding in bij de gedragsspecialist.
8. De directie wordt van de situatie op de hoogte gesteld.
9. De directie overlegt met de partijen en zoekt naar een oplossing.
De insteek is om samen met de ouders van pester en gepeste kind naar een oplossing te zoeken.
10. De ouders worden doorverwezen naar het bevoegd gezag of de vertrouwenspersoon.
Zie voor vervolg de klachtenregeling.

Het is wenselijk dat dit stappenplan binnen 3 weken afgerond is.